

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2015. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2015. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2015. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

DÖRDÜNCÜ DAİRE

VELYO VELEV - BULGARİSTAN

(Başvuru no. 16032/07)

KARAR
[Extracts]

STRAZBURG

27 Mayıs 2014

Bu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullara göre kesinleşecektir; şekli düzeltmelere tabi olabilir.

Velyo VeleV v. Bulgaristan davasında,

Aşağıdaki yargıçlardan oluşan bir Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Dördüncü Bölüm):

Başkan, Ineta Ziemele,

Üyeler, Päivi Hirvelä,

Ledi Bianku,

Nona Tsotsoria,

Zdravka Kalaydjieva,

Paul Mahoney,

Faris Vehabović

ve Françoise Elens-Passos, *Daire Yazı İşleri Müdürü,*

6 Mayıs 2014 tarihinde yapılan özel oturumda, aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Dava Bulgaristan vatandaşı Bay Velyo Nikolaev VeleV (“başvurucu”) tarafından Bulgaristan’a karşı, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme’nin (“Sözleşme”) 34. maddesi uyarınca 5 Mart 2007’de yapılan bir başvurudan (no. 16032/07) kaynaklanmıştır.

2. Başvurucu, Stara Zagora’da çalışan avukat Bayan E. Syarova tarafından temsil edilmiştir. Bulgaristan Hükümeti (“Hükümet”) Adalet Bakanlığı’ndan, kendi görevlisi Bayan M. Kotseva tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvurucu, Stara Zagora Cezaevi’nde bulunduğu sırada, 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesine aykırı biçimde eğitime devam etmesine izin verilmediğini ve kendi davasında nihai hükmün verilmesinden önce Sözleşme’nin 6 § 2 maddesine aykırı şekilde “mükerrer” gibi muamele gördüğünü ileri sürmüştür.

4. Başvuru 14 Aralık 2000’de Hükümet’e tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR**I. DAVANIN KOŞULLARI**

5. Başvurucu 1977’de doğmuş olup Stara Zagora’da yaşamaktadır. Kendisi 2003’te dolandırıcılık suçundan hüküm giymiş ve 11 Şubat 2003’ten 9 Ağustos 2004’e kadar Stara Zagora cezaevinde hapis cezası çekmiştir. 1 Ekim 2004’te yasadışı olarak ateşli silah bulundurma

şüphesiyle yakalanmıştır. 29 Kasım 2004 ile 20 Nisan 2007 tarihleri arasında Stara Zagora Cezaevi’nde tutuklu kalmış; kendisi burada “mükerrir” mahpuslarla birlikte alıkonulduğunu ileri sürmüştür. (bkz. aşağıda 20. paragraf).

6. Orta öğrenimini bitirmemiş olan başvuru Stara Zagora Cezaevi içinde faaliyet yürüten okula kaydının yapılmasını talep etmiştir. Ağustos 2005’te Stara Zagora Cezaevi Müdürü’ne yazılı talepte bulunarak 2005/06 öğretim yılı için okula kaydının yapılmasını istemiştir. Öğretim yılının başladığı 15 eylül 2005 tarihine kadar kendisine cevap verilmeyen başvuru 29 Eylül 2005’te Müdüre ve ayrıca Eğitim Bakanlığı’na ve Savcılık makamına (Bulgaristan’da Savcılık makamı dava öncesi ve hüküm sonrası tutukluluğun hukuka uygun icrasının denetimiyle yetkilidir.) tekrar yazmıştır. Başvuru 6 Ekim 2005’te Savcılık’tan, cezaevi yönetiminin kendisinin önceki cezasını göz önünde tutarak eğitime devam etme olanağını değerlendirmeye aldığını açıklayan bir mektup almıştır. Savcı ayrıca başvuruçunun eğitime erişiminin reddedildiği yönündeki iddiasının doğrulanmamış olduğunu belirtmiştir. Başvuru 24 Ekim 2005 tarihinde Eğitim Bakanlığı’ndan da bir cevap almıştır. Mektupta özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin (*лишени от свобода*) cezaevinde eğitimlerine devam etme hakkı bulunduğu belirtilmiş ve özellikle tutuklulara atıfta bulunulmamıştır.

7. Bu sırada, 19 Ekim 2005’te başvuru Cezaevi Müdürü’ne, Eğitim Bakanlığı’na ve Temyiz Savcısı’na yeniden mektup yazarak talepte bulunmuştur. 26 Ekim 2005’te başvuru Cezaevi Müdürü’nden tekrar talepte bulunarak, bir kez daha 2005/06 öğretim yılı için cezaevi okuluna kaydının yapılmasını istemiştir. Başvuru, 24 Ekim 2005 tarihli mektubuna işaret ederek, Eğitim Bakanlığı’nın kendisinin cezaevinde eğitime erişim hakkını tanıdığını ileri sürmüştür. 7 Aralık 2005 tarihinde başvuru Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Müdürlüğü Başkanı imzalı, talebini reddeden bir cevap almıştır. Mektup, *inter alia*, aşağıdaki ifadeyi içermektedir:

“başvuruçunun henüz hüküm giymediği saptanmıştır. Hüküm giydikten sonra kendisi mükerrirlerin bulunduğu bir cezaevine sevk edilecektir.

Mükerrir olmayanların yerleştirildiği bir cezaevindeki eğitim ve çalışma programlarına mükerrirlerin dahil edilmesi, farklı kategorilerdeki mahpusların birbirinden ayrı tutulmaları ve ıslah programlarına ayrı olarak katılmaları zorunluluğunu ihlal edecektir...”

8. Başvuru 21 Aralık 2005’te kendisinin okula kaydedilmesi talebinin reddine karşı itirazda bulunmuş; ikinci bir hapis cezasına çarptırılmamış olması nedeniyle kendisine “mükerrir” olarak muamele edilemeyeceğini ileri sürmüştür. İtiraz dilekçesinde açıkça, Anayasa’nın 53. maddesinin ve Sözleşme’ye Ek 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesinin güvenceye aldığı eğitim hakkına ve *inter alia*, “eğitimden yararlanabilecek durumda olan tüm mahpusların eğitimlerine devam etmesinin sağlanması gerektiğini” belirten

Birleşmiş Milletler Mahpuslara Yönelik Muamelede Standart Asgari Kurallar'ın 77. maddesine dayanmıştır. Başvurucunun görüşüne göre, Cezaların İnfazına İlişkin 1969 tarihli Yasa (bkz. aşağıda 15 ila 19. paragraf) yetkililere, hükümlü mahpuslar bakımından eğitime erişim sağlama yükümlülüğüyle aynı şekilde, tutuklu mahpusların da eğitime erişimlerinin sağlanması yükümlülüğü getirmektedir. Başvurucunun talebinin reddi meşru bir amaca yönelik olmayıp Eğitim Yasası'na ve (1963'te Resmi Gazete'de yayınlanmış olan) Birleşmiş Milletler Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme'ye aykırıdır. Duruşma sırasında başvuru, kendi durumunda bulunan diğer kişilere eğitim görme izni verildiğini ve cezaevi yönetiminin kendi talebinin reddi için hiç bir yasal temel sunmadığını belirtmiştir. Cezaevi Müdürü önceden okula erişim sağlama yönünde bir politikalarının bulunduğunu kabul etmiş fakat “mükerrirlerin”, “mükerrir olmayanlar” üzerinde yaratabileceği etkiye ilişkin kaygılar nedeniyle söz konusu politikaya son verildiğini belirtmiştir. Başvurucu 1969 tarihli Cezaların İnfazına İlişkin Yasa uyarınca “mükerrir” olarak muamele görmesi gerektiği için, kendisinin eğitime erişim talebi reddedilmiştir (bkz. aşağıda 20. paragraf); “mükerrir olmayanlarla” bir araya gelmesine sebep olacağı için kendisinin okula gitmesi mümkün değildir.

9. Stara Zagora Bölge Mahkemesi 24 Mart 2006 tarihli bir kararla başvurunun itirazını kabul etmiş ve Cezaevi Müdürü'ne başvuru cezaevi eğitim programına dahil etme talimatı vermiştir. Mahkeme özellikle Cezaevi Müdürü'nün reddinin, başvurunun “mükerrir” olduğu kabulüne ve Stara Zagora Cezaevi'nin “mükerrir olmayan” hükümlülerin tutulduğu bir cezaevi olması nedeniyle, başvuru, çoğu “mükerrir olmayan” diğer mahpusların katıldığı programlardan uzak tutmanın cezaevi yönetiminin görevi olduğu kararına dayandığını belirtmiştir. Mahkeme başvurunun Cezaların İnfazına İlişkin Yasa'nın 158. bölümünde tanımlandığı haliyle “mükerrir” kabul edilemeyeceğine karar vermiştir zira her ne kadar daha önce hapis cezası almış olsa da, halihazırda kendisine karşı açılan davalar devam etmekte olup başvuru henüz ikinci kez hüküm giymemiş ve ceza almamıştır. Cezaevinde “mükerrirlerin” “mükerrir olmayanlardan” ayrı tutulması gerektiği yönündeki kural bu sebeple uygulanamaz niteliktedir.

10. Cezaevi Müdürü bu karara karşı temyize başvurmuştur. Farklı kategorilerdeki mahpuslara farklılaşmış muamele ilkesine uygun olarak başvuru tutuklu mahpuslar grubu içine yerleştirilmiştir; kendisi hüküm giymesi halinde “mükerrirler” kategorisine dahil olacaktır. Ayrıca Stara Zagora Cezaevi “mükerrir olmayanlara” yönelik bir cezaevi olup, mükerrirlerin ve bunun gibi muamele gören tutukluların bu cezaevinde barındırılması istisnaidir.

11. Başvurucu temyiz başvurusunun incelenmesinden önce, 9 Ağustos 2006'da Cezaevi Müdürü'nden kendisini 15 Eylül 2006'da başlayacak yeni öğrenim yılı için cezaevi okuluna kaydetmesini istemiştir. Talebine cevap

alamadığı için 21 Eylül 2006'da Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Müdürlüğü'nden benzer bir talepte bulunmuştur.

12. 26 Eylül 2006'da Yüksek İdare Mahkemesi başvurusunun okula kabul edilmemesine ilişkin şikayeti hakkında nihai bir karar vermiştir. Yüksek İdare Mahkemesi önünde (tüm Yüksek Mahkeme davalarına müdahil olan) Savcı, Stara Zagora Bölge Mahkemesi kararının yerinde olduğu ve Cezaevi Müdürü'nün itirazının reddedilmesi gerektiği görüşünü ileri sürmüştür. Savcı ayrıca temyiz başvurusunun dayandığı gerekçelerin belirsiz olduğu ve başvurunun, aleyhine temyize başvurulmuş ilk derece mahkemesi kararına dayanak yapılan doğru yorumun aksine, yürürlükteki hukukun yanlış yorumlanmasına dayandığını ifade etmiştir. Yüksek Mahkeme kararında, Cezaların İnfazına İlişkin Yasa'nın 2002 değişikliklerinden önce 40 yaşın altındaki tüm mahpusların mecburi eğitimi için bir zorunluluk getirdiğini kaydetmiştir. Yürürlükteki hüküm ise sadece 16 yaşın altındaki kişiler için mecburi eğitim sağlama yükümlülüğü getirmiştir; 16 yaş ve üzerindeki kişiler için ise devlet, eğitim almak isteyen mahpuslara eğitimi erişilebilir kılma yükümlülüğü altındadır. Bununla birlikte hüküm giymiş mahpuslar ulusal hukuka göre, sadece bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaları halinde eğitim hakkına sahiptirler; söz konusu hükmün amacı, mahpusların bir okul yılını bitirebilme olanağına sahip olmalarını temin etmektir. (bkz. aşağıda 15 ila 19. paragraf). Yüksek Mahkeme aşağıdaki sonuca varmıştır:

“eğitim hakkı (zorunlu veya gönüllü olmak üzere) Bulgaristan Cumhuriyeti mevzuatında, nihai hüküm öncesinde tutuklama tedbiri uyarınca özgürlüğünden yoksun bırakılanlar bakımından değil (задържане под стража) sadece nihai bir hüküm sonucunda (лишаване от свобода) özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler bakımından öngörülmüş ve düzenlenmiştir.”.

Mahkeme devamında, cezaevi yöneticilerinin başvurusunu yasaya aykırı biçimde “mükerrir” olarak kabul etmiş olup olmadıkları sorusunun konuyla ilgisiz olduğunu belirtmiştir.

13. Ceza İnfaz Müdürlüğü, bu karara atıfta bulunarak 6 Kasım 2006'da başvurusunun 9 Ağustos ve 21 Eylül 2006 tarihli taleplerine verdiği cevapta, 2006/7 yılı için cezaevi okuluna kaydının yapılmayacağını bildirmiştir.

14. Bunu takiben başvuru ateşli silahlarla saldırı suçundan hüküm giymiş ve hapis cezasına çarptırılmıştır. Kendisi 20 Nisan 2007 tarihinde cezasını çekmek üzere Stara Zagora Cezaevi'nden Pazarcık Cezaevi'ne sevk edilmiştir. Hükümet Mahkeme'ye, başvurusunun bu cezaevindeyken eğitim faaliyetlerine katılmak için hiç bir talepte bulunmadığını bildirmiştir. Ancak başvuru Mahkeme'ye sunduğu dilekçede, talepte bulunmadığını çünkü Pazarcık Cezaevi'nde okul bulunmadığını belirtmiştir. Buna ek olarak kendisi Mahkeme'ye, “mükerrir” kabul edilen en az bir mahpusun Stara Zagora Cezaevi'ndeki eğitim programına katılmayı başardığını gösteren

belgeler göndermiştir. Başvurucu 27 Temmuz 2008’de Pazarcık Cezaevi’nden salıverilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

A. Mahpusların eğitime erişimi

15. Söz konusu dönemde mahpusların eğitime erişimi, Cezaların İnfazına İlişkin 1969 tarihli Yasa (Haziran 2009’a kadar yürürlükte kalmış olan “1969 Yasası”); 1969 Yasası’nın uygulama yönetmelikleri; 19 Nisan 1999 tarihli tutukluların statüsü hakkındaki 2 no’lu talimatname (2007’ye karar yürürlükte kalan “Talimatname”); 1991 tarihli Ulusal Eğitim Yasası (“1991 Yasası”) ve 1991 Yasası’nın uygulama yönetmelikleri ile düzenlenmiştir. 2002 yılından önce tutukluların statüsünün Adalet Bakanlığınca çıkarılan talimatnamelerle düzenlendiğini kaydetmek gerekir. 2002 yılında bu kurallar 1969 Yasası’na dahil edilmiştir. Talimatnamenin, tutukluların statüsünü daha ayrıntılı düzenleyen 1969 Yasası’nın uygulama yönetmelikleriyle tamamlandığı 2006 yılına dek uygulanmaya devam ettiği görülmektedir.

16. 2002’den önce cezaevinde eğitim 40 yaşın altındakiler için zorunlu idi (1969 Yasası’nın 39(1). bölümü) fakat bu zorunluluk sadece mahpusların bir yıl ya da daha fazla hapis cezasına çarptırılmaları durumunda (1969 Yasası uygulama hükümlerinin 47(1). Bölümü) geçerliydi. 1969 Yasası’nın 39(1) bölümü 2002’de ilga edilmiş fakat uygulama yönetmeliklerindeki hüküm uygulanmaya devam etmiştir.

17. İlgili hükümler üç farklı eğitime erişim rejimi belirlemiştir. İlk olarak, cezaevlerinden ziyade “ıslahevlerine” yerleştirilen 14 ila 18 yaş arasındaki mahpuslar derslere katılma hakkına sahiptir. 16 yaş ve altındaki mahpuslar için eğitim zorunludur. (bkz. 1969 Yasası’nın 39(3) bölümü ve 1991 Yasası’nın 7(1) bölümü). Daha büyük yaştaki hükümlü mahpusların eğitim programlarına dahil edilme talebinde bulunma hakları bulunmaktadır ve cezaevi yönetimi bu eğitimi sağlama yükümlülüğü altındadır. (1969 Yasası’nın 39(4) bölümü ve 1969 Yasası’nın uygulama yönetmeliklerinin 75(1) bölümü). Cezaevine kabul sırasında cezaevi yöneticilerinin mahpusun kişisel eğitim ihtiyacına ilişkin bir değerlendirme yapmaları gerekir. (1969 Yasası’nın 66a(1)(3) bölümü). Eğitim faaliyetlerinde yer alan ve çalışmayan mahpuslar, okulda geçirdikleri zamanın, çalışma günlerine ilişkin olanlarla aynı kurallar temelinde cezalarının tamamından tenkis edilmesi hakkına sahiptirler. (1969 Yasası’nın 103(4) bölümü).

18. 1969 Yasası’nın 128. bölümü, başka bir düzenleme bulunmaması durumunda, 1969 Yasası’nın hükümlü mahpuslara ilişkin hükümlerinin tutuklu mahpuslara uygulanacağını belirtmektedir. Benzer bir hüküm 1969 Yasası’nın uygulama yönetmeliklerinde de bulunmaktadır. (168. bölüm).

19. Yeni yürürlüğe giren Cezaların İnfazı ve Tutukluluk Hakkındaki 2009 tarihli Yasa (“2009 Yasası”) benzer hükümler içermektedir. Bu yasa 16 yaşın altındaki hükümlü mahpusların eğitim programlarına dahil edilmesinin zorunlu olduğunu düzenlemektedir. (2009 Yasası’nın 162(1) bölümü). Bu yaşın üstündeki mahpuslar için cezaevi yönetimi eğitim programları sunabilir. (162(2). bölüm). Tutuklu mahpusların eğitim programlarına dahil edilmesi “teşvik edilmiştir”. (257(2). bölüm). Son olarak okulda geçirilen zaman çalışma günlerine ilişkin olanlarla aynı kurallar temelinde cezanın tümünden tenkis edilecektir. (178(4). bölüm).

B. Mükerrirler

20. İlgili tarihte 1969 Yasası’nın 158(1). bölümü, yasanın amacı doğrultusunda “mükerririn” aşağıdaki anlamı taşıdığını belirtmiştir:

“(a) bir hapis cezasını halihazırda tamamlamış olması şartıyla, ...toplu olarak çekilmesi gereken bir ceza gerektirmeyen...kasti suçlar nedeniyle iki veya daha fazla kez hapis cezası almış kişiler;

(b) tehlikeli tekerrür hali olarak tanımlanan bir suçtan hüküm giymiş kişiler.”

1969 Yasası’nın 12. bölümü “mükerrirlerin” cezalarını farklı kurumlarda çekmeleri gerektiğini düzenlemiştir. 8a(3) bölümü “farklı kategorilere ait mahpuslara yönelik ıslah faaliyetlerinin birbirinden ayrı yürütüleceğini” düzenlemiştir. Bu yasadaki anlamıyla “mükerrirler” ancak istisnai hallerde, düzelmeleri ve diğer mahpusları olumsuz etkileme tehlikelerinin bulunmaması durumunda diğer cezaevlerine sevk edilebilirler. (1969 Yasası’nın 12(2) bölümü). Daha önce bir hapis cezasına çarptırılmış olan ve rehabilite olmamış tutuklular, diğer tutuklulardan ayrı olarak yerleştirilirler (1969 Yasası’nın 1306(1)(5) bölümü). 2009 Yasası benzer hükümler içermektedir.

II. AVRUPA KONSEYİ’NİN İLGİLİ BELGELERİ

A. Avrupa Cezaevi Kuralları

21. Avrupa Cezaevi Kuralları, Bakanlar Komitesi’nin Avrupa Konseyi üyesi devletlere, cezaevlerinde uygulanacak asgari standartlara ilişkin tavsiye kararlarıdır. Devletler mevzuat ve uygulamalarında Kuralları izlemeye ve kendi yargısal mercilerini, cezaevi personelini ve mahpusları bu Kurallar hakkında yaygın bir biçimde bilgilendirmeye teşvik edilirler.

1. Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında 87(3) sayılı tavsiye kararı

22. 1987 tarihli Avrupa Cezaevi Kuralları Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 12 Şubat 1987’de kabul edilmiştir. Kurallar, *inter alia*, yargılanmamış mahpuslarla ilgili olarak aşağıdaki hükümleri içermektedir:

“11.1. Mahpusları farklı kurumlara veya rejimlere yerleştirirken onların yargısal ve hukuki durumları (yargılanmamış veya hükümlü mahpus, ilk suçunu işlemiş veya tekerrür halinde mahpus, kısa hapis cezası veya uzun hapis cezası), iyileşmeleri için özel gereklilikler, tıbbi ihtiyaçları, cinsiyet ve yaşları hesaba katılmalıdır.

...

3. Yargılanmamış mahpuslar, kendileri için yararlı faaliyetlere birlikte dahil edilmelerine veya aynı kuruma yerleştirilmelerine rıza göstermeleri dışında, kural olarak hüküm giymiş mahpuslardan ayrı olarak tutulurlar.

...

91. Kişisel özgürlüğün korunmasına yönelik yasal kurallara veya yargılanmamış mahpuslar bakımından izlenecek usulün tayin edilmesine hâlel gelmeksizin, suçlu oldukları kesinleşene dek masum kabul edilen bu mahpuslara,cezaî usul ve kurum güvenliği için gerekli olanlar dışında, sınırlandırmaya gidilmeksizin muamele edilir.

...

96. Yargılanmamış mahpuslara, mümkün olduğu zaman çalışma imkanı sunulmalıdır fakat kendileri çalışmaya mecbur edilemez. Çalışmayı seçen yargılanmamış mahpuslar, diğer mahpuslar gibi ücretlendirilirler. Eğitim veya zanaat öğretme faaliyetlerinin bulunması halinde, yargılanmamış mahpuslar bu imkanlardan yararlanmaya teşvik edilirler.”

2. Cezaevinde eğitim hakkında (89) 12 sayılı tavsiye kararı

23. Bakanlar Komitesi 13 Ekim 1989’da cezaevinde eğitime ilişkin bir tavsiye kararı kabul etmiştir. Bu kararın Giriş’inde aşağıdaki hususlar tekrar edilmiştir:

“Eğitim hakkının temel bir hak olduğunu göz önüne alarak;

Toplumun ve bireyin kalkınmasında eğitimin önemini dikkate alarak,

Özellikle mahpusların büyük bir çoğunluğunun çok az başarılı eğitim deneyimine sahip olduklarının ve bu nedenle şimdi, birçok eğitim ihtiyaçlarının bulunduğu farkında olarak;

Cezaevinde eğitimin cezaevlerini insanileştirdiğini ve tutma koşullarını iyileştirdiğini göz önüne alarak;

Cezaevinde eğitimin, mahpusların topluma geri dönüşlerini kolaylaştıran önemli bir yol olduğunu dikkate alarak;

Aşağıdaki tavsiye kararlarına uygun olarak, belirli hakların ve tedbirlerin pratikte uygulanması sırasında hükümlü mahpuslar ile tutuklu mahpuslar arasındaki ayrımların haklı sebebe dayanabileceğini kabul ederek;

R(87)3 sayılı Avrupa Cezaevi Kuralları ve R (81) 17 sayılı Yetişkin Eğitim Politikası konulu tavsiye kararlarını hesaba katarak”.

Tavsiye kararı, *inter alia*, aşağıdaki hususlara yer vermektedir:

“1. Bütün mahpuslar sınıf konuları, mesleki eğitim, yaratıcı ve kültürel faaliyetler, bedensel eğitim ve spor, sosyal eğitim ve kütüphane tesislerini ihtiva edecek şekilde tasarlanmış bir eğitime sahip olacaklardır; ...

4. Cezaevi sisteminin yönetimine katılanların ve cezaevlerini yönetenlerin hepsi eğitimi mümkün olabildiğince daha fazla desteklemeli ve kolaylaştırmalıdır; ...

6. Mahpusun eğitimin bütün yönlerine aktif olarak katılmasını teşvik etmek için her türlü çaba gösterilmelidir; ...

17. Mahpusların uygun eğitim almalarını sağlayacak mali kaynak, alet, edevat ve öğretim personeli hazır bulundurulmalıdır.”

3. Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında R (2006) 2 sayılı tavsiye kararı

24. 11 Ocak 2006’da Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 1987 tarihli Kuralların “ceza politikası, infaz uygulaması ve Avrupa’da cezaevlerinin genel yönetimi alanında yaşanan gelişmeleri yansıtabilmek amacıyla ciddi biçimde gözden geçirilmesi ve güncellenmesi gerektiğini” kaydederek, Avrupa Cezaevi Kuralları’nın yeni bir versiyonunu kabul etmiştir. 2006 tarihli Kurallar aşağıdaki temel ilkeleri içermektedir:

“Temel ilkeler

1. Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese, insan haklarının gerektirdiği gibi saygılı davranılmalıdır.

2. Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler, kendilerini mahkûm eden ya da tutuklayan bir karar ile hukuken ellerinden alınmayan bütün haklarını muhafaza ederler.

3 Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere getirilen sınırlamalar, gerekli olan asgari ölçüde ve sınırlama getirilmesinin temelinde yer alan meşru amaçla orantılı olmalıdır.

4. Mahpusların insan haklarını ihlal eden cezaevi koşulları, kaynakların eksikliğiyle gerekçelendirilemez.

5. Cezaevi yaşamı, toplum içindeki yaşamın olumlu yönlerine mümkün olabildiğince yaklaşmalıdır.

6. Bütün hapsedilme biçimleri, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin özgür toplumla yeniden bütünleşmelerini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir. ...

Kapsam ve uygulama

...

10.2 Kural olarak, sadece adli bir makam tarafından tutuklanan kişiler ile mahkûmiyetleri sonucu özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler cezaevlerinde, bu iki kategoriye giren mahpuslara ayrılmış kurumlarda tutulmalıdırlar.

Yerleştirme ve barındırma

...

18.8 Mahpusların özel cezaevlerine veya bir cezaevinin özel bölümlerine yerleştirilmesine karar verilirken tutulma ihtiyaçları bakımından:

- a. Yargılanmamış mahpusların ceza almış mahpuslardan ayrı olarak;
- b. Erkek mahpusların kadın mahpuslardan ayrı olarak; ve
- c. genç yetişkin mahpusların daha yaşlılardan ayrı olarak yerleştirilmelerine dikkat edilir.

18.9 Mahpusların, düzenlenen etkinliklere birlikte katılmalarına imkan sağlamak amacıyla, 8. paragrafta düzenlenen ayrı tutulma gerekliliklerine istisnalar konulabilir; ancak mahpuslar birlikte tutulmaya muvafakat etmedikçe ve cezaevi yetkilileri ilgili tüm mahpusların yüksek çıkarı için en iyisinin böyle olacağına karar vermedikçe, bu gruplar geceleri daima birbirinden ayrılmalıdırlar.

...

Eğitim

28.1 Her cezaevi, mahpusların beklentilerini de dikkate alarak, bireysel eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için onlara mümkün olduğunca kapsamlı eğitim programları sağlamaya çalışır.

28.2 Okuma yazma bilmeyen veya dört işlem yapamayan mahpuslar ile temel ya da mesleki eğitimden yoksun bulunanlara öncelik verilir.

28.3 Genç mahpusların ve özel ihtiyacı bulunanların eğitimine özel dikkat gösterilmelidir.

28.4 Cezaevi rejimi içerisinde eğitim, çalışmadan daha düşük bir statüye sahip olmamalı ve eğitim faaliyetlerine katılan mahpuslar bu yüzden veya başka nedenlerle mali yönden dezavantajlı duruma düşmemelidirler.

28.5 Her kurumda tüm mahpusların yararlanması için, hem eğlendirici hem de eğitsel çok çeşitli kaynaklar, kitaplar ve diğer kitle iletişim araçlarıyla yeterli bir biçimde donatılmış bir kütüphane bulunmalıdır.

28.6 Mümkün olabilen her durumda, cezaevi kütüphanesi toplumdaki kütüphane hizmetleriyle işbirliği içinde düzenlenmelidir.

28.7 Uygulanabilir olduğu ölçüde mahpusların eğitimi:

- a. Ülkenin eğitim ve mesleki eğitim sistemiyle bütünlük içerisinde olmalıdır. Böylece mahpuslar tahliyelerinden sonra zorluk yaşamaksızın eğitim ve mesleki eğitimlerine devam edebilirler;
- b. Dışarıdaki eğitim kurumlarının desteğiyle gerçekleştirilmelidir.

...

Yargılanmamış mahpuslar

Yargılanmamış mahpuslara yaklaşım

95.1 Yargılanmamış mahpuslara uygulanan rejim, gelecekte bir suçtan hüküm giymeleri ihtimalinin bulunmasından etkilenmemelidir.

95.2 Bu bölümdeki kurallar, yargılanmamış mahpuslar için ek teminatlar sağlar.

95.3 Cezaevi yetkilileri yargılanmamış mahpusları ele alırken, tüm mahpuslara uygulanan kuralları rehber edinmeli ve yargılanmamış mahpusların bu kurallarla sunulan çeşitli faaliyetlere katılmalarına izin vermelidir.

...

Hüküm giymiş mahpuslara uygulanan rejime katılma

101. Eğer yargılanmamış mahpus, hükümlüler için geçerli olan rejime katılmasına izin verilmesini talep ederse, cezaevi yetkilileri mümkün olabildikince mahpusun bu talebini yerine getirmelidirler.”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

...

II. ESAS HAKKINDA

A. Sözleşme’ye Ek 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında

26. Başvurucu Stara Agora cezaevindeki okula erişim talebinin reddedilmesinin Sözleşme’nin 13. maddesi ile Sözleşme’ye Ek 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesini ihlal ettiğinden yakınmıştır. Mahkeme bu şikayetin 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği kanaatinde. Bu maddeye göre:

“Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.”

1. Tarafların savları

27. Başvurucu ulusal mevzuatın tutuklu mahpusların cezaevi eğitim programına katılmalarını açıkça yasaklamadığını; dolayısıyla kendisine hükümlü mahpuslarla aynı biçimde muamele edilmesi ve eğitime erişimine izin verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun kanısına göre, özellikle hükümlü mahpusların eğitim imkanlarına erişimine ilişkin hükümler tüm mahpuslara uygulanmalıdır. Başvurucuya göre ulusal merciler ilgili hükümleri yanlış yorumlamışlar ve bunun sonucu olarak kendisine karşı ayrımcı bir tutum izlemişlerdir; haklarını tutuklamanın amacını gerçekleştirmek için gerekli olandan daha fazla kısıtlamışlar ve kendisini eğitim hakkından otomatik olarak ve keyfi biçimde yoksun bırakmışlardır.

28. Başvurucu ayrıca cezaevi yetkililerinin ve Hükümet’in görüşlerinde dayandıkları gerekçelere itiraz etmiş; “mükerrir” sıfatıyla ceza alması muhtemel bir kişi olarak kendisinin, cezaevi okuluna devam eden “mükerrir olmayan mahpusların” menfaati için okula kabul edilmemesinin haklı bir sebepe dayandığı yönündeki dayanağa itiraz etmiştir. Kendisinin Stara

Zagora’da tutuklu bulunduğu dönemde, cezaevi okuluna devam eden, “mükerrir” olarak sınıflandırılmış hükümlü mahpusların bulunduğu işaret etmiştir. Mahkeme’ye sunduğu görüşte bu, “mükerrirleri” diğer mahpuslardan ayrı tutma yönündeki ilkeye riayet edilmediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca başvuru, kendisinin henüz hüküm giymemiş bir mahpus olarak beraat etme şansı bulunduğu ve okul yılı bitmeden cezaevinden ayrılmak zorunda kalabileceği gerekçesiyle okula alınmamasının mantıksız olduğunu düşünmektedir. Esasen neredeyse iki okul yılını yargılama öncesi tutuklulukta Stara Zagora Cezaevi’nde geçirmiştir. Cezaevi yetkililerinin tutukluluğunun süresine ilişkin herhangi bir şüphesi bulursa idi Savcılık Bürosu’ndan tahkikat yapılmasını isteyebilirlerdi. Başvuru, hüküm giyene dek masumiyet karinesinden yararlandığını ve bu süre içinde eğitim hakkında yararlanmasının engellenmemesi gerektiğini belirtmiştir. Hüküm giydikten ve Pazarcık Cezaevi’ne nakledildikten sonra kendisi bu cezaevinde okul olmaması nedeniyle eğitime devam edememiştir.

29. Hükümet Mahkeme içtihadına uygun olarak, ülkelerindeki eğitim imkanlarının düzenlenmesi ve planlanmasının ulusal mercilerin görevi olduğu görüşündedir. Cezaevi yetkililerinin başvuru, cezaevi okuluna kabul etmemesi, farklı mahpus kategorilerine farklı standart ve şartların uygulanması gerekliliği göz önüne alındığında makuldür. İlk olarak başvuru, “mükerrir olmayan” hükümlü mahpuslar için tasarlanmış açık bir cezaevi niteliğindeki Stara Zagora Cezaevi’nde tutulması istisnaidir ve söz konusu tarihte başvuru, orada ne kadar daha tutulmaya devam edeceği belirsizdir. Hükümet ilk olarak, tutuklu bir mahpus olarak başvuru, hükümlü mahpuslarla birlikte okula devam etmesinin uygun olmadığını öne sürmüştür. Ayrıca söz konusu tarihte uygulamada olan Cezaların İnfazına İlişkin Yasa hükümleri uyarınca tutuklu mahpusların, en azından bir yıl boyunca cezaevinde kalacakları kesin olmadıkça cezaevi okuluna kaydedilmelerine izin verilmemektedir. İkinci olarak, hakkındaki hükmün kesinleşmesini takiben “mükerrir” olarak ceza alma riski bulunan bir tutuklu sıfatıyla başvuruya, “mükerrir” mahpuslar hakkındaki kuralların uygulanmış olması makuldür. Aksi takdirde cezaevi yöneticilerinin, “mükerrir” olmayan mahpusları “mükerrir” mahpuslarla temasa geçmekten koruması mümkün olmayacaktır. Buna ek olarak “mükerrirlere” uygulanan kurallarda yapılacak bir esneme hapsedmenin caydırıcı etkisini azaltacaktır. Sonrasında başvuru, beraat etmesi durumunda kendisi derhal salıverilecek ve cezaevi okuluna kabul edilmemesi kendisini artık etkilemeyecektir. Son olarak Hükümet Pazarcık şehrindeki cezaevine naklinden sonra başvuru, oradaki eğitim faaliyetlerine katılmak yönünde bir talepte bulunmadığını vurgulamıştır.

2. Mahkeme'nin değerlendirmesi

(a) Genel ilkeler

30. Mahkeme ilk olarak, hukuka uygun verilen tutuklama kararının açıkça Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamında olması nedeniyle, mahpusların kişi özgürlüğü dışında genel olarak Sözleşme'yle güvence altına alınan tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam ettiklerini vurgular. Örneğin mahpuslar Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı olarak kötü muameleye uğramamalı; insanlık dışı ya da aşağılayıcı ceza ya da koşullara tabi kılınmamalıdır; mahpuslar aile yaşamına saygı, ifade özgürlüğü hakkı, dini ibadette bulunma hakkı, 6. madde uyarınca avukata ve mahkemeye etkili erişme hakkı, haberleşmeye saygı hakkı ve evlenme hakkından yararlanmaya devam ederler. Bu diğer haklar üzerindeki her türden sınırlandırma, her ne kadar [bu sınırlandırmalar] güvenliğe ilişkin kaygılarla, bilhassa kaçınılmaz olarak hapsedme koşullarından kaynaklanan suçun ve düzensizliğin önlenmesi ile gerekçelendirilseler de, haklı bir sebebe dayandırılmalıdır (bkz. *Hirst – Birleşik Krallık (no. 2)* [BD], no. 74025/01, § 69, ECHR 2005-IX, ve bu kararda atıf yapılan davalar; bkz. ayrıca *Stummer - Avusturya* [BD], no. 37452/02, § 99, ECHR 2011). Yukarıda § 70'de atıf yapılan *Hirst* kararında Mahkeme şöyle devam etmiştir: “bir mahpusun, salt hakkında hüküm verilmesini takiben tutuklanan kişi statüsünde bulunması, Sözleşme'deki haklarından yoksun kaldığı anlamına gelmez.” Bu ilke, söz konusu dönemde başvurusunun durumunda olduğu gibi, hüküm giymemiş ve bu sebeple masumiyet karinesinden yararlanması gereken bir kişi için evleviyetle uygulanır. (bkz. örneğin, *Laduna - Slovakya*, no. 31827/02, §§ 64 ve 67, ECHR 2011).

31. Eğitim hakkına ilişkin olarak, her ne kadar 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi Sözleşmeciler Devlete özel eğitim kurumları kurmak ya da bu kurumlara destek sağlamak yönünde bir yükümlülük getirmese de, bunu gerçekleştiren her devlet, bu kurumlara etkili erişimi sağlama yükümlülüğü altında olacaktır. Diğer bir deyişle, belirli bir tarihte mevcut olan eğitim kurumlarına erişim, 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ilk cümlesinde düzenlenen hakka içkin bir unsurdur. (bkz. “*Belçika'daki eğitimde dillerin kullanımı hakkındaki yasaların bazı yönlerine ilişkin dava*”, 23 Temmuz 1968 tarihli karar, A Serisi no. 6, §§ 3-4; *Ponomaryovi - Bulgaristan*, no. 5335/05, § 49, ECHR 2011; ve *Catan ve Diğerleri – Moldova Cumhuriyeti ve Rusya* [BD], no. 43370/04, 8252/05 ve 18454/06, § 137, ECHR 2012 (extracts)). Bu hüküm ilk, orta öğretim ve eğitimin daha ileri seviyelerine uygulanır. (bkz. *Leyla Şahin - Türkiye* [BD], no. 44774/98, §§ 134 ve 136, ECHR 2005-XI).

32. Bununla birlikte Mahkeme, olanca önemine rağmen eğitim hakkının mutlak olmadığını ve sınırlamalara konu olabileceğini kabul etmektedir. Hakkın özüne zarar vermedikçe, erişim hakkının “doğası gereği devlet tarafından düzenlenmeyi gerektirmesi nedeniyle” bu sınırlamalara dolaylı

olarak cevaz verilmektedir. Getirilen sınırlamaların söz konusu hakkın özüne zarar verecek ve etkililiğini ortadan kaldıracak ölçüde kullanımını engellememesini temin etmek için Mahkeme, bu sınırlamaların öngörülebilir olduğundan ve meşru bir amacı izlediğinden tatmin olmalıdır. Bununla birlikte Sözleşme'nin 8 ila 11. maddeleri bakımından izlediği tutumun aksine Mahkeme, 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi bakımından sınırlı sayıda meşru sebeplerin sayıldığı bir listeyle bağlı değildir. Bunun yanı sıra bir sınırlama, ancak eğer kullanılan araçlarla ulaşılması hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi varsa 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesiyle uyumlu olacaktır. Her ne kadar Sözleşme gerekliliklerinin yerine getirilip getirilmediğine ilişkin son kararı verme yetkisi Mahkeme'nin olsa da, Sözleşmeciler Devletler bu alanda belirli bir takdir marjına sahiptirler. (bkz. yukarıda atıf yapılan *Catan*, § 140, ve bu kararda atıf yapılan kararlar).

33. Yetkililerin ayırabileceği kaynağın kaçınılmaz biçimde sınırlı olması nedeniyle, eğitimin organize edilmesi karmaşık ve yürütülmesi masraflı bir faaliyet olduğu bir gerçektir. Eğitime erişimin nasıl düzenleneceğine karar verirken devletin, bir yandan kendi yetki alanındaki bireylerin eğitim ihtiyaçları ile bu ihtiyaçların karşılanması için var olan sınırlı imkanlar arasında bir denge kurması gerektiği de bir gerçektir. Bununla birlikte Mahkeme eğitimin, diğer bazı kamu hizmetlerinden farklı olarak doğrudan Sözleşme koruması altında bulunan bir hak olduğu gerçeğini de görmezden gelemeyiz. Aynı zamanda eğitim, sadece ondan yararlananların fayda sağladığı değil, daha geniş toplumsal işlevlere de sahip olan bir kamu hizmetidir. Şüphesiz Mahkeme daha önce demokratik bir toplumda eğitim hakkının insan haklarının ilerlemesi için elzem olduğunu, ...[ve] bunun için asli bir rol oynadığını...” vurgulama fırsatı bulmuştur. (bkz., *ayrıntılardaki farklılıklarla birlikte, Ponomaryovi v. Bulgaristan*, no. 5335/05, § 55, ECHR 2011).

(b) Bu ilkelerin mevcut davadaki olaylara uygulanması

34. Mahkeme, Bakanlar Komitesi'nin eğitim imkanlarının tüm mahpuslar için erişilebilir kılınması gerektiği yönündeki tavsiye kararlarının farkında olmakla birlikte (bkz. yukarıda 21 ila 24. paragraf) 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin Sözleşmeciler Devletleri, bu tür eğitim araçlarının halihazırda var olmadığı durumlarda onları düzenleme şeklinde bir yükümlülük altına sokmadığını hatırlatır. (bkz. *Natoli - İtalya*, no. 26161/95, Komisyon'un bildirilmemiş 18 Mayıs 1998 tarihli kararı ve *Epistatu - Romanya*, no. 29343/10, § 63, 24 Eylül 2013). Ancak mevcut davada başvurusunun şikayeti, kendisinin önceden var olan bir eğitim kurumuna, yani Stara Zagora Cezaevi Okulu'na erişim talebinin reddedilmesiyle ilgilidir. Yukarıda da kaydedildiği gibi, önceden var olan eğitim kurumlarına erişim 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi kapsamına girer. Dolayısıyla bu hakka yönelik her tür sınırlama önceden öngörülebilir

olmalı, meşru bir amaç izlemeli ve bu amaçla orantılı olmalıdır (bkz. yukarıda 32. paragraf). 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesi her ne kadar cezaevinde her koşulda eğitim sunma yönünde bir pozitif yükümlülük doğurmasa da, bu imkanın bulunduğu hallerde, keyfi ve makul olmayan sınırlamalara konu olmaması gerekir.

35. Mahkeme’ye göre, başvuru hakkında getirilen sınırlamanın 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesi amacı doğrultusunda yeterince öngörülebilir olduğu şüpheyi açtır. İlgili yasal çerçeve 16 yaş ve üstündeki hükümlü mahpusların, talepleri üzerine, eğitim programlarına katılma hakkına sahip olduklarını ve aksi yönde açık bir kuralın bulunmadığı durumlarda, hükümlü mahpuslara ilişkin hükümlerin eşit bir şekilde tutuklulara da uygulanacağını düzenlemiştir. Tutuklu mahpusların eğitim hakkına dair tek açık düzenleme, cezaevi yöneticilerinin tutuklu mahpusların cezaevindeki eğitim programlarına katılımını “teşvik etmeleri” gerektiği şeklindedir. (bkz. yukarıda 15 ila 19. paragraf)

36. Yasal çerçevenin açık olmayışı, iç hukuktaki yargılamalarda ve bu Mahkeme önündeki yargılamalar sırasında başvurunun okula kaydedilme talebinin reddini açıklamak için farklı gerekçeler ileri sürülmüş olmasından anlaşılmaktadır. Başvurunun talebi, Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Müdürlüğü tarafından, kendisinin “hüküm giydikten sonra” “mükerrirler” için bir cezaevine sevk edileceği ve bu sırada cezaevi okulunda mükerrir olmayanlara karışmasına izin verilmesi halinde, “mükerrirlerle” “mükerrir olmayan” mahpusların ayrı tutulması yönündeki yasal zorunluluğun ihlal edileceği gerekçesiyle reddedilmiştir. (bkz. yukarıda 7. paragraf). Sonrasında Cezaevi Müdürü de başvurunun talebini aynı temelde reddetmiştir. (bkz. yukarıda 8. paragraf). Başvuru cezaevi yöneticilerinin kendisini okula kabul etmeme kararına itiraz ettiğinde, Stara Zagora Bölge Mahkemesi kendisinin “mükerrir” olarak sınıflandırılmayacağı sonucuna ulaşmış ve Cezaevi Müdürü’ne başvuru okula kabul etme talimatı vermiştir. Cezaevi Müdürü’nün karara itirazı sonrasında Yüksek İdare Mahkemesi Bölge Mahkemesi’nin kararını, eğitim hakkının ilgili mevzuat tarafından tutuklu mahpuslar için değil, sadece kesinleşmiş hüküm sonucunda özgürlüğünden yoksun bırakılmış mahpuslar bakımından öngörülmüş olması nedeniyle başvurunun cezaevi eğitim programına katılma hakkı bulunmadığı gerekçesiyle bozmuştur. (bkz. yukarıda 12. paragraf).

37. Buna ek olarak, Mahkeme önündeki yargılama sırasında Hükümet başvurunun okula alınmamasını haklı göstermek için üç farklı gerekçeye dayanmıştır. İlk olarak başvurunun, tutuklu bir mahpus olarak hükümlü mahpuslarla birlikte okula devam etmesinin uygun olmadığını ileri sürmüşlerdir. İkinci olarak, yargılama öncesi dönemde belirsiz süreli olarak tutuklu bulunan bir mahpus olarak kendisinin, 12 ay veya daha fazla hapis cezasını çekmekte olan hükümlü mahpuslara yönelik olan okula devam etmesinin uygun olmadığını ileri sürmüşlerdir. Üçüncü olarak,

başvurucunun “mükerrir” sıfatıyla hüküm giyme tehlikesi altında olması nedeniyle, okula devam etmesine izin verilmesinin okula gitmekte olan hüküm giymiş “mükerrir olmayan” mahpusların yararına olmayacağı görüşünü dile getirmişlerdir.

38. Mahkeme için, Hükümet’in argümanlarını Stara Zagora Cezaevi’ndeki koşullara dair hiç bir delille desteklememiş olması kayda değerdir. Başvurucuyu tutuklu mahpus statüsünde olması nedeniyle hüküm giymiş mahpuslardan ayrı tutmak suretiyle koruma ihtiyacı, cezaevi yetkililerinin başvurunun taleplerini reddederken dayandıkları bir gerekçe değildir. Ayrıca başvurunun okula devam etmesine izin verilmesi için yönelttiği pek çok talepten, bu faaliyete hükümlü mahpuslarla katılmaya itirazının olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. Mahkeme önündeki dava dosyasının içeriğinde, tutuklu mahpusların denetlenen ve gözetim altında tutulan derslik ortamında herhangi bir zarara uğrayabileceklerini veya Stara Zagora Cezaevi’nde tutuklu mahpusların hükümlü veya “mükerrir” mahpuslardan ayrı olarak tutulduğunu ve durum buysa, bu ayrı tutmanın cezaevi içindeki rejimin her yönüne uygulanıp uygulanmadığını ortaya koyan bir delil bulunmamaktadır.

39. Hükümet’in ileri sürdüğü ikinci gerekçe, tutuklamanın belirsiz niteliği ve ulusal hukuka göre cezaevi okullarına kaydolabilmek için mahpusların bir yıl veya daha fazla hapis cezasına çarptırılmış olması zorunluluğudur. Ancak Hükümet, bir cezaevi okuluna kabul edilebilmek için bunun neden gerekli bir koşul olduğunu açıklamamıştır. Özellikle başvuru gibi tutuklu mahpuslar bakımından Mahkeme, belki bir sebepten tutukluluğun kısa süreli olacağının belirli olduğu haller dışında, yargılama öncesi nihai tutukluluk süresinin başlangıçta belirsiz olmasının, bu mahpusları eğitim imkanlarından yoksun bırakmak için haklı bir gerekçe olabileceği kanaatinde değildir. Ayrıca Hükümet, örneğin kısıtlı kaynakların en uzun cezaları çekmekte olan mahpuslar üzerinde yoğunlaştırılmasına yönelik bir politikayı gerekçelendirmek amacıyla, Mahkeme’ye okuldaki kaynakların ulaşılabilirliğine ilişkin herhangi istatistiksel bir bilgi de sunmamıştır.

40. Son olarak Hükümet’in dayandığı son gerekçe bakımından, “mükerrir” olarak ceza alması tehlikesi nedeniyle başvurucuyu diğer mahpuslardan ayrı tutma ihtiyacına ilişkin olarak Mahkeme, söz konusu süre boyunca başvurunun hüküm giymemiş ve masumiyet karinesinden yararlanma hakkına sahip bir mahpus olması nedeniyle, bunun haklı bir sebep olmadığı kanaatindedir.

41. Dolayısıyla Mahkeme, bilhassa Stara Zagora Cezaevi Okulu’nda eğitime erişim sağlamaya yönelik belirli yöntemlere ilişkin hiç bir delille desteklenmemiş olması nedeniyle, Hükümet’in ileri sürdüğü hiç bir gerekçenin ikna edici olmadığı görüşündedir. Tartının diğer tarafına, başvurunun orta öğrenimini tamamlamaktaki şüphe götürmez menfaatinin koyulması gerekmektedir. Hem mahpusun kendisi hem de cezaevi çevresi

ve bir bütün olarak toplum açısından cezaevinde eğitim sunmanın değeri Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince, cezaevinde eğitime ilişkin tavsiye kararlarında ve Avrupa Cezaevi Kuralları'nda tanınmıştır. (bkz. yukarıda 21 ila 24. paragraf).

42. Mevcut davada Hükümet ne örneğin okuldaki kaynak eksikliği temelinde pratik gerekçeler ileri sürmüş ne de başvuru hakkında yapılan sınırlamanın yasal gerekçeleri hakkında sarıh bir açıklama yapmıştır. Bu koşullarda, önündeki deliller çerçevesinde Mahkeme, başvurunun Stara Zagora Cezaevi Okulu'na kaydının yapılmasının reddedilmesinin ne yeterince öngörülebilir olduğunu ne de meşru bir amaç izlediğini ve bu amaçla orantılı olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple mevcut davada 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

...

BU SEBEPLERLE MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ihlal edildiğine;

karar vermiştir.

...

Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 paragrafları uyarınca İngilizce kaleme alınmış ve 27 Mayıs 2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Françoise Elens-Passos
Yazı İşleri Müdürü

Ineta Ziemele
Başkan

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2015.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadeler kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2015.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2015.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.